

A „Brexit” megítélése Franciaországban

2016. április 6.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

A David Cameron által a brit EU tagsággal kapcsolatban kezdeményezett népszavazás nemcsak Nagy-Britanniában, hanem a többi uniós tagállam körében is komoly vitákat generált. Egy esetleges brit kilépés nemcsak, hogy jelentősen meggyengítené az egységes Európa világpolitikai befolyását, de félő, hogy más tagállamokat is hasonló lépésekre ösztönözne, ami hosszabb távon Európa szempontjából politikai és gazdasági értelemben egyaránt beláthatatlan következményekkel járna. Egy esetleges brit távozás emellett jelentősen felborítaná a kontinens erőegyensúlyát is. A kilépéssel Németország még dominánsabbá válna,¹ hiszen Nagy-Britannia jelenleg az Európai Unió második legnagyobb gazdasága, és mint ilyen, jelentős ellensúlyt képez Németországgal szemben. Ebből következik, hogy Franciaország számára is kulcskérdés Nagy-Britannia kilépéssel kapcsolatos döntése.²

Nagy-Britannia és a „Brexit” a francia lakosság szemszögéből

A 2016. február 20-án a BVA intézet által a francia iTélé hírcsatorna számára végzett közvélemény kutatás szerint a franciák 67 százaléka pozitívan ítéli meg a szigetországot. Főként a jobboldaliak (74 százalék) és az 50 évnél fiatalabb lakosok (71 százalék) körében örvend népszerűségnek az Egyesült Királyság. A megkérdezett baloldaliaknak ugyanakkor csak kisebb része, csupán 54 százaléka és a 65 évnél idősebbeknek összesen 58 százaléka nyilatkozott pozitívan az országról.

A válaszadók 44 százaléka inkább hátrányként ítélte meg Nagy-Britannia jelenlétét a közösségben, amely eredmény a legutóbbi – 2015. májusi – mintavételhez képest 7 százalékpontos növekedést jelent. Igaz azonban, hogy a többség - a megkérdezettek 54 százaléka - még mindig azt állítja, hogy az Egyesült Királyság részvétele az Unióban inkább előnyt jelent.

A megkérdezettek több mint fele (56 százalék) pozitívan nyilatkozott arról, hogy támogatják-e Nagy-Britannia európai uniós tagságát. Ezt az álláspontot főként a Republikánusok (67 százalék) és a Modem-UDI jobbközép pártra szavazók (65 százalék) képviselik. A baloldaliak már kevésbé osztják azt a nézetet, hogy az Egyesült Királyság unión belüli jelenléte elengedhetetlen. A szélsőjobboldali Nemzeti Front pártra szavazók 64 százaléka ugyanakkor elutasítja a britek uniós tagságát.³

¹ Németország számára sem jár feltétlenül előnyökkel a brit kilépés. Clemens Fuest, az Ifo Gazdaságkutató Intézet vezetője például úgy nyilatkozott, hogy „valószínűleg Németország lenne a Brexit legnagyobb vesztese, leszámítva persze magát Nagy-Britanniát”. Nagy-Britannia ugyanis Németország harmadik legfontosabb exportpiaca, mintegy 90 milliárd eurós volumennel, azaz „a brit kilépés a teljes német ipart sújtaná”. A britek kilépésével ráadásul Németország számára még nehezebb lesz a blokkoló kisebbség elérése bizonyos, például kereskedelempolitikai kérdésekben, amely szintén hátrányt jelent az ország számára. Az Egyesült Királyság ugyanis ellensúlyt képezett az állami intervenciót előtérbe helyező, s a gazdasági liberalizmust kevésbé támogató déli országokkal szemben. Így az elmúlt évek folyamán Németország és Nagy-Britannia az Európai Unió gazdasági és egységes piaccal kapcsolatos kérdéseit illetően sokszor közös véleményen voltak. A szigetország kilépése esetén emellett megszűnne a brit nettó befizetés az uniós költségvetésbe, amely további milliárdos terheket jelenthet Németországnak. (<http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/wirtschaftspolitik/ifo-chef-clemens-fuest-deutschland-waere-der-groesste-verlierer-eines-brexit-14182264.html>)

² <http://www.economist.com/news/briefing/21693568-david-cameron-will-struggle-win-referendum-britains-eu-membership-if-he-loses>

³ http://www.bva.fr/data/sondage/sondage_fiche/1822/fichier_bva_-_orange_-_itele_-_les_francais_et_le_brexit_-_fev_20164bafef.pdf

A francia kormány a kezdetektől fogva elutasítja Nagy-Britannia esetleges kilépését az Európai Unióból, a baloldali vezetés számára ugyanis nem kérdés, hogy a briteknek az Európai Unión belül a helye.

Ugyanakkor még 2016 februárjában, az Európai Unió és Nagy-Britannia között zajló egyeztetések megkezdése előtt, a Davosi Világgazdasági Fórumon Manuel Valls francia miniszterelnök jelezte, hogy fontos a brit részvétel az Európai Unióban, de nem mindegy, milyen áron. Kijelentésével arra célzott, hogy Nagy-Britanniának nem szabad minden követelését teljesíteni csak azért, hogy az egyesült Európa része maradjon.

Az Európai Tanács 2016. február 18-19-i ülését és a Nagy-Britannia Európai Unión belüli speciális státuszáról szóló megállapodást követően, március 2-án került sor Amiens-ben a 34. Francia-Brit Találkozóra, amelyen a migráció mellett a Brexit kérdése volt napirenden.

A találkozót megelőző napon a Financial Times hasábjain⁴ a franciák népszerű, fiatal gazdasági minisztere, Emmanuel Macron kifejtette, hogy egy esetleges Brexit esetén nem lesz több menekült és bevándorló Calais-ben. Ezzel arra utalt, hogy a francia kormány szabotálni fogja a 2003-as Touquet egyezményt, amely lehetővé teszi Nagy-Britannia számára, hogy a La Manche-csatorna francia oldalán folytasson határellenőrzéseket; a szigetország ennek segítségével tartja a kontinensen a brit szigetekre igyekvő bevándorlókat.⁵ A gazdasági miniszter felhívta a figyelmet arra is, hogy amennyiben Nagy-Britannia kilép az Európai Unióból, úgy nem lesz többé hozzáférése az európai közös piachoz, amely több mint 500 millió fogyasztót jelent. Párizs pedig - London versenytársaként - a jövőben minél több pénzügyi szolgáltató vállalatot igyekszik majd a francia fővárosba csábítani.⁶

Az Emmanuel Macron által megkezdett gondolatmenetet vitte tovább Francois Hollande is az amiens-i találkozó során. *„Nincs mit tagadni, ha az Egyesült Királyság kilép az Unióból, annak komoly következményei lesznek a pénzügyek, a személyek szabad áramlása és a közös piachoz való hozzáférés szempontjából és Franciaország is másként fog hozzáállni a migráns válság kezeléséhez”* – jelentette ki a köztársasági elnök. A Le Figaro francia napilap ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy ha Nagy-Britannia ki is lép az Unióból, a brit hatóságok mind a La Manche csatornán, mind a kontinens felőli belépési pontokon továbbra is ellenőrizhetik az országba lépőket a Touquet (és az 1991-es Sangatte) egyezmény értelmében. A lap viszont azt is hozzáteszi, hogy természetesen semmi nem akadályozhatja meg a francia hatóságokat abban, hogy esetleg kevésbé hatékonyan végezzék a munkájukat, és így kevesebb Nagy-Britanniába tartó bevándorlót tartsanak vissza.^{7,8}

A Brexit-et támogató angol politikusok egyszerű propagandának tartják a bevándorlókkal történő érvelést, és véleményük szerint a franciák egyetlen célja, hogy félelmet keltsenek az emberekben. Peter Bone brit képviselő szerint arra is megtalálják a megoldást, ha túl sok bevándorló érkezik:

⁴ <http://www.lenouveleconomiste.fr/brexit-la-machine-infernale-de-la-deconstruction-29946/>

⁵ http://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/ion_a_haboru_itt_a_figyelmeztetes.611103.html

⁶ http://abonnes.lemonde.fr/europe/article/2016/03/03/macron-previent-les-anglais-qu-en-cas-de-brexit-la-france-ne-retiendrait-plus-les-migrants-a-calais_4875561_3214.html?utm_campaign=Echobox&utm_medium=Social&utm_source=Facebook#link_time=1456992770

⁷ <http://premium.lefigaro.fr/international/2016/03/03/01003-20160303ARTFIG00353-les-refugies-otages-du-debat-sur-le-brexit.php>

⁸ <http://premium.lefigaro.fr/international/2016/03/03/01003-20160303ARTFIG00371-migrants-brexit-l-avertissement-de-hollande.php>

„egyszerűen visszaküldjük őket oda, ahonnan jöttek, ugyanis az Európai Unió kívül már lesz saját határvédelmünk.”⁹ Ugyanakkor a francia részről történő határellenőrzés megszűnésének problematikáját már David Cameron is felvetette februárban. Eszerint, ha a határellenőrzés megszűnik Calais-ban, akkor a több ezer bevándorlót már semmi sem fogja megakadályozni abban, hogy átkeljenek a csatornán.¹⁰

Francois Hollande és Emmanuel Macron erős fellépése és határozott elképzelései egy Unió kívüli Nagy-Britanniával szemben egybecsengnek a The Economist véleményével is. A lap álláspontja szerint a britek kilépése esetén az Unió valószínűsíthetően rendkívül keményen fog fellépni a tárgyalások folyamán, s a lehető legkisebb mozgásteret fogja meghagyni Nagy-Britanniának azért, hogy ezzel is elrettentse a többi tagállamot a példa esetleges követésétől. A kemény fellépésre az Uniónak meg is van a lehetősége, ugyanis a Lisszaboni Szerződés értelmében, ha egy tagállam kilép az Unióból, akkor a közösség a korábbi tagállam bevonása nélkül határozhatja meg az új együttműködési egyezmény feltételeit.¹¹

A francia ellenzék és a Brexit

A Republikánusok üdvözltek David Cameron azon döntését, hogy a nép kezébe adja a választás lehetőségét arról, hogy a szigetországnak az Európai Unióban van-e a helye vagy sem. A Nicolas Sarkozy vezette párt főként a nemzeti határellenőrzés visszaállításának fontosságát emelte ki a Brexittel kapcsolatban; ennek azonban főként belpolitikai céljai vannak, jegyzi meg a Le Monde (Nagy-Britannia ugyanis nem tagja a schengeni övezetnek, így a határvédelmét jelenleg is saját maga látja el).

A Le Monde szerint Nicolas Sarkozy így próbál nyitni a szélsőjobboldali szavazók felé és választókat elcsábítani a Nemzeti Fronttól. A Republikánusok sajtószóvivője, Guillaume Peltier szerint, ha kormányra kerülnek, akkor tárgyalásokat fognak kezdeményezni egy „Schengen 2” övezet felállításáról, amennyiben azonban a tárgyalások nem járnának sikerrel, akkor a tagországoknak vissza kellene állítaniuk a nemzeti határellenőrzéseket. A volt francia köztársasági elnök az általa írt könyvben – mely *La France pour la vie* címmel jelent meg január folyamán – kitért arra is, hogy felül kellene vizsgálni az Európai Bizottság szerepét és hatáskörét, és limitálni kellene szabályozási jogkörét, az ugyanis sok esetben hátrányosan érinti az európai állampolgárok életét. Ez a gondolat egybecseng David Cameron javaslatának egy részével.¹²

Alain Juppé, Nicolas Sarkozy fő kihívója sem hagyta szó nélkül a Brexit lehetőségét. Blogjában kifejtette, hogy nem támogatja a britek kilépését az Európai Unióból, ellenben David Cameron bizonyos javaslataival egyetért. Így például támogatná a különböző rendeletek és szabályozások számának csökkentését és azok egyszerűsítését, illetve az ő véleménye szerint is nagyobb befolyást

⁹ <http://premium.lefigaro.fr/international/2016/03/03/01003-20160303ARTFIG00353-les-refugies-otages-du-debat-sur-le-brexit.php>

¹⁰ http://abonnes.lemonde.fr/europe/article/2016/03/03/macron-previent-les-anglais-qu-en-cas-de-brexit-la-france-ne-retiendrait-plus-les-migrants-a-calais_4875561_3214.html?utm_campaign=Echobox&utm_medium=Social&utm_source=Facebook#link_time=1456992770

¹¹ <http://www.economist.com/news/briefing/21693568-david-cameron-will-struggle-win-referendum-britains-eu-membership-if-he-loses>

¹² http://abonnes.lemonde.fr/politique/article/2016/02/23/brexit-les-republicains-inspires-par-le-forcing-de-david-cameron_4870098_823448.html

kellene biztosítani a nemzeti törvényhozásoknak, amely csökkentené az Európai Unió demokrácia terén fennálló deficitjét is.

Alain Juppé ugyanakkor elutasította David Cameron azon elképzelését, hogy a közös valutát illető kérdésekbe vétőjogon keresztül beleszólást engedjenek az eurozónán kívüli tagországoknak is. Juppé meglátása szerint a Brexittel minden bizonnyal gyengülni fog az Európai Unió, Nagy-Britannia azonban még súlyosabb árat fizethet érte: az Egyesült Királyságból egyrésztől kiléphetnek a skótok, emellett pedig teljesen elszigetelődhet a brit gazdaság, különösképpen a londoni pénzügyi központ, a City.¹³

Az ellenzék többi pártja, a Nemzeti Front és a kommunisták is véleményt formáltak a Brexitről. Jean-Luc Mélenchon, a kommunista Baloldali Front vezetője arra a kérdésre, hogy mi a fontosabb, a francia szuverenitás vagy az euro, egyértelműen a francia szuverenitás mellett tette le voksát, ami jelzi, hogy Nagy-Britannia nemzeti szuverenitási törekvéseit támogatja. A szélsőjobboldali Nemzeti Front részéről Florian Philippot kijelentette, hogy ha voksolna, ő is a kilépést támogatná. Véleménye szerint az Európai Unió egy idejemúlt intézmény. Hozzátette, hogy a brit népszavazás kezdeményezése demokratikus lépés a brit miniszterelnök részéről, s ők is hasonlóra törekednének Franciaországban. Florian Philippot álláspontja szerint fontos az egyes nemzetek közötti kooperáció, ennek azonban szuverén alapokon kell nyugodnia.¹⁴

A Brexit megítélése a francia értelmiség körökben

A különböző vélemények közül érdemes kiemelni Eric Zemmour-ét, aki a konzervatív napilap, a Le Figaro publicistája, és a jelenlegi jobboldali értelmiség egyik legbefolyásosabb gondolkodója.^{15,16} Véleménye szerint nem az a probléma, hogy Nagy-Britannia ki akar lépni az Európai Unióból, hanem az, hogy eleve belépett. A gaullista elveket követő¹⁷ szerző szerint az Egyesült Királyság sosem volt Európa része, a történelem folyamán mindig megbontotta az európai kontinens egységét, és így az egész Európai Unió hanyatlása tulajdonképpen a britek csatlakozásával kezdődött.

Zemmour szerint egészen az 1970-es évekig jól együtt tudtak működni az Európai Közösség tagjai. Nem véletlen, hogy ez az időszak a német, francia és olasz gazdasági csoda ideje volt. A britek viszont a belépésük után egyre több kifogást emeltek a közös politikákkal, például a közös agrárpolitikával kapcsolatban, emellett siettették a keleti bővítést és a vámhatárok minél hamarabb

¹³ <http://www.al1iup.com/brexit/>

¹⁴ http://www.liberation.fr/france/2016/02/22/le-brexit-reveille-les-euroseptiques-francais_1435020

¹⁵ Nézeteit nemcsak a Republikánusok, hanem a szélsőjobboldali Nemzeti Front is támogatja, melyet jól példáz Marine Le Pen nyilatkozata, miszerint ha nyerne, akkor arra is látna esélyt, hogy kinevezze kulturális miniszternek Eric Zemmour-t. Zemmour nevéhez fűződik egyébként, hogy elsőik között volt azok között, akik megkérdőjelezték Franciaországban a „politikailag korrekt” hozzáállás társadalmi hasznát.

<http://www.bfmtv.com/politique/marine-le-pen-verrait-bien-eric-zemmour-en-ministre-de-la-culture-914646.html>

¹⁶ <http://www.telerama.fr/idees/avec-zemmour-polony-ou-finkelkraut-le-debat-intellectuel-francais-tourne-t-il-a-vide,137331.php>

¹⁷ Charles de Gaulle kétszer vétőzta meg Nagy-Britannia csatlakozását az akkori Európai Gazdasági Közösséghez (EGK), először 1963-ban, majd 1967-ben. De Gaulle többek között azzal érvelt, hogy Nagy-Britannia az Amerikai Egyesült Államok trójai falova lenne az EGK-n belül, azaz a britek csatlakozásával egyre inkább előtérbe kerülnének az amerikai érdekek, szemben Európa saját gazdasági, politikai és biztonságpolitikai szándékaival. De Gaulle emellett kétségbe vonta Nagy-Britannia „európaiságát” is. Véleménye szerint ugyanis az angol állam felépítése, természete és gazdasági struktúrája egyedi és sajátos, különbözik a kontinentális Európa országaitól, így nincs helye az EGK belül.

<http://www.ladepeche.fr/article/2015/06/01/2115736-quand-gaulle-opposait-entree-angleterre-europe.html>

történő lebontását. Ugyanakkor most, amikor látják, hogy az Európai Unió bajban van, elhagyják a süllyedő hajót.¹⁸

A francia értelmiségiek nagy része ellenzi a britek Európai Unióból való távozását. Itt érdemes kiemelni Christian Noyer, a francia jegybank egykori elnökének a véleményét.¹⁹ Christian Noyer szerint vitathatatlan, hogy Nagy-Britannia 1973-as csatlakozása óta nagyban hozzájárult az Európai Unió fejlődéséhez. Egyrészt jelentős szerepet vállalt a keleti bővítésben, másrészt pedig az „egységes piac” elmélyítésében is. Itt főként a szigetországnak az egységes és hatékony pénzügyi szolgáltatások kiépítésében vállalt szerepére gondolt. Az egykori jegybank elnök azonban nem ért egyet azzal, hogy a Brexit a britek számára előnyös lenne. Ha Nagy-Britannia kilép az Unióból, akkor csak úgy profitálhat a közös piacból, ha automatikusan elfogadja az Európai Unió által megalkotott szabályozásokat.²⁰ A kilépés után ráadásul Nagy-Britannia nem vehet részt az Európai Unió által meghozandó jövőbeni szabályok kidolgozásában sem, jegyzi meg Noyer.

Az egykori jegybank elnök azt is hozzáteszi, hogy az eurozóna már most is rossz szemmel nézi, hogy az általuk létrehozott valutával legnagyobb arányban a londoni City-ben kereskednek, mely mind az Európai Központi Bank, mind az eurozóna intézményeinek a fennhatóságán kívül esik. Amíg azonban az Egyesült Királyság az Európai Unió tagja, addig a szabályozó szervek ezt elfogadhatónak tartják. Egy esetleges brit kilépés után ugyanakkor az Unió már nem fogja tolerálni, hogy az általuk használt közös valutával zajló pénzügyi kereskedések nagy része egy, az unión kívüli országban zajlik.

Itt érdemes megemlíteni a Bank of England elnökének, Mark Carney-nek a véleményét, amely jól reflektál a Christian Noyer által is említett problematikára. Mark Carney véleménye szerint tény, hogy az európai uniós tagságnak „vannak (...) kockázatai, de ezek a piacok működésével, és nem azok stabilitásával kapcsolatosak”. A londoni City helyzetével kapcsolatban a véleménye az, hogy „a pénzügyi szervezetek egy része - a központi bank álláspontja szerint - elgondolkozna a távozáson az unióból való kilépés esetén. Ennek oka egyrészt a kilépéssel és a körülményeivel, valamint az eljövendő helyzettel kapcsolatos bizonytalanság, illetve az a tény, hogy számos pénzügyi szervezet számára elengedhetetlen az unión belüli székhely fenntartása. A londoni City minden bizonnyal üzleteket és ügyfeleket veszítene, amennyiben nem sikerülne a jelenlegihez hasonló körülményeket kialakítani az Európai Unióval a pénzügyi piacok és kapcsolódó szektorok tekintetében a kilépést követően.” Végül hozzátette, hogy jelenleg a kilépés hordozza a legnagyobb hazai pénzügyi kockázatot az Egyesült Királyság számára.²¹

¹⁸ <http://premium.lefigaro.fr/vox/economie/2016/02/26/31007-20160226ARTFIG00104-le-brexit-une-chance-pour-l-europe.php>

¹⁹ <http://www.omfif.org/analysis/commentary/2016/march/benefits-of-britains-membership/>

²⁰ <http://www.economist.com/news/briefing/21693568-david-cameron-will-struggle-win-referendum-britains-eu-membership-if-he-loses>

²¹ <http://www.omfif.org/analysis/commentary/2016/march/when-the-bank-must-speak-out/>

Jól látható, hogy a francia középpártok (Szocialista Párt és Republikánusok) nagy része nem támogatja a britek Európai Unióból való kilépését. A Republikánusok oldaláról ugyanakkor a David Cameron által felvetett követelések egy része pozitív fogadtatásra talált, s a párt nem zárkózna el azok uniós szintű felülvizsgálatától egy esetleges kormányra kerülés esetén.

A kormányzó szocialisták viszont a status quo fenntartására törekcszenek, és a jelenlegi uniós intézményrendszerben a lehető legkevesebb módosítást szeretnék, amit Manuel Valls nyilatkozata is alátámaszt. Ugyanakkor, míg a Szocialista Párt támogatja Nagy-Britannia uniós tagságát, addig a választóik már elképzelhetőnek tartják, hogy a szigetország kilépjen az Unióból.

A francia politika két szélsőséges pártja, a kommunista Baloldali Front és a szélsőjobbaldali Nemzeti Front a nemzeti szuverenitást helyezi előtérbe, ilyen módon – főként a Nemzeti Front – nemcsak a britek Európai Unióból való távozását támogatnák, de egy esetleges hatalomra kerülés esetén akár Franciaország kilépésével kapcsolatban is népszavazást kezdeményeznének.